

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про дошкільну освіту

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 49, ст.259)

{Із змінами, внесеними згідно із Законами

№ 2905-III від 20.12.2001, ВВР, 2002, № 12-13, ст.92
№ 380-IV від 26.12.2002, ВВР, 2003, № 10-11, ст.86
№ 1344-IV від 27.11.2003, ВВР, 2004, № 17-18, ст.250
№ 2285-IV від 23.12.2004, ВВР, 2005, № 7-8, ст.162
№ 2505-IV від 25.03.2005, ВВР, 2005, № 17, № 18-19, ст.267
№ 3235-IV від 20.12.2005, ВВР, 2006, № 9, № 10-11, ст.96
№ 142-V від 14.09.2006, ВВР, 2006, № 44, ст.433
№ 489-V від 19.12.2006, ВВР, 2007, № 7-8, ст.66
№ 749-V від 15.03.2007, ВВР, 2007, № 18-19, ст.269}

{Додатково див. Закон

№ 107-VI від 28.12.2007, ВВР, 2008, № 5-6, № 7-8, ст.78}

{Із змінами, внесеними згідно із Законом

№ 290-VI від 20.05.2008, ВВР, 2008, № 27-28, ст.251}

{Додатково див. Закон

№ 835-VI від 26.12.2008, ВВР, 2009, № 20, № 21-22, ст.269}

{Із змінами, внесеними згідно із Законами

№ 2442-VI від 06.07.2010, ВВР, 2010, № 46, ст.545
№ 2555-VI від 23.09.2010, ВВР, 2011, № 6, ст.41
№ 5029-VI від 03.07.2012, ВВР, 2013, № 23, ст.218
№ 5475-VI від 06.11.2012, ВВР, 2013, № 44-45, ст.634
№ 5460-VI від 16.10.2012, ВВР, 2014, № 2-3, ст.41
№ 1324-VII від 05.06.2014, ВВР, 2014, № 30, ст.1011
№ 76-VIII від 28.12.2014, ВВР, 2015, № 6, ст.40
№ 222-VIII від 02.03.2015, ВВР, 2015, № 23, ст.158
№ 498-VIII від 02.06.2015, ВВР, 2015, № 31, ст.294
№ 911-VIII від 24.12.2015, ВВР, 2016, № 5, ст.50
№ 2145-VIII від 05.09.2017, ВВР, 2017, № 38-39, ст.380

№ 2541-VIII від 06.09.2018, ВВР, 2018, № 43, ст.345
№ 2581-VIII від 02.10.2018, ВВР, 2018, № 46, ст.371
№ 2704-VIII від 25.04.2019, ВВР, 2019, № 21, ст.81
№ 463-IX від 16.01.2020, ВВР, 2020, № 31, ст.226
№ 474-IX від 16.01.2020, ВВР, 2020, № 30, ст.207
№ 978-IX від 05.11.2020
№ 2153-IX від 24.03.2022
№ 2834-IX від 13.12.2022
№ 2849-IX від 13.12.2022;

{Установити, що у 2016 році норми і положення частини другої статті 14, частини третьої статті 30 цього Закону застосовуються у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України, виходячи з наявних фінансових ресурсів державного і місцевих бюджетів та бюджету Фонду соціального страхування України згідно із Законом № 928-VIII від 25.12.2015}

{У тексті Закону слова "спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у галузі освіти і науки" в усіх відмінках замінено словами "центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти" у відповідному відмінку;

слова "спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у галузі охорони здоров'я" в усіх відмінках замінено словами "центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я" у відповідному відмінку;

слова "Академія педагогічних наук" у всіх відмінках замінено словами "Національна академія педагогічних наук України" у відповідному відмінку згідно із Законом № 5460-VI від 16.10.2012}

{У тексті Закону:

слова "дошкільний навчальний заклад" в усіх відмінках і числах замінено словами "заклад дошкільної освіти" у відповідному відмінку і числі;

слова "навчально-виховний процес" в усіх відмінках замінено словами "освітній процес" у відповідному відмінку;

слова "директор (завідуючий)" в усіх відмінках і числах замінено словом "директор" у відповідному відмінку і числі;

слова "діти, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, тривалого лікування та реабілітації" в усіх відмінках замінено словами "діти з особливими освітніми потребами" у відповідному відмінку;

слова "відповідна вища педагогічна освіта" в усіх відмінках замінено словами "вища педагогічна освіта за відповідною спеціальністю" у відповідному відмінку;

слова "засновник (власник)" в усіх відмінках і числах замінено словами "засновник (засновники)" у відповідному відмінку і числі;

*слова "надання освітніх послуг" замінено словами "провадження освітньої діяльності"
згідно із Законом № 2145-VIII від 05.09.2017}*

{У тексті Закону слова "засоби масової інформації" та "електронні засоби масової інформації" у всіх відмінках і числах замінено словом "медіа" згідно із Законом № 2849-IX від 13.12.2022}

Цей Закон визначає правові, організаційні та фінансові засади функціонування і розвитку системи дошкільної освіти, яка забезпечує розвиток, виховання і навчання дитини, ґрунтується на поєднанні сімейного та суспільного виховання, досягненнях вітчизняної науки, надбаннях світового педагогічного досвіду, сприяє формуванню цінностей демократичного правового суспільства в Україні.

Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Законодавство України про дошкільну освіту

Законодавство України про дошкільну освіту базується на [Конституції України](#) і складається із [Закону України "Про освіту"](#), цього Закону, інших нормативно-правових актів та міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Стаття 2. Основні завдання законодавства України про дошкільну освіту

Основними завданнями законодавства України про дошкільну освіту є:

забезпечення права дитини, у тому числі дитини з особливими освітніми потребами, на доступність і безоплатність здобуття дошкільної освіти;

{Абзац другий статті 2 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2541-VIII від 06.09.2018}

забезпечення необхідних умов функціонування і розвитку системи дошкільної освіти;

визначення змісту дошкільної освіти;

визначення органів управління дошкільною освітою та їх повноважень;

визначення прав та обов'язків учасників освітнього процесу, встановлення відповідальності за порушення законодавства про дошкільну освіту;

створення умов для благодійної діяльності у сфері дошкільної освіти.

Стаття 3. Державна політика у сфері дошкільної освіти

1. Держава визнає пріоритетну роль дошкільної освіти та створює належні умови для її здобуття.

Державна політика у сфері дошкільної освіти визначається [Конституцією України](#) та іншими нормативно-правовими актами і втілюється центральними і місцевими органами

виконавчої влади, органами виконавчої влади Автономної Республіки Крим та органами місцевого самоврядування.

{Абзац другий частини першої статті 3 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI від 16.10.2012}

2. Держава:

надає всебічну допомогу сім'ї у розвитку, вихованні та навчанні дитини;

забезпечує доступність і безоплатність дошкільної освіти в державних і комунальних закладах дошкільної освіти у межах державних вимог до змісту, рівня й обсягу дошкільної освіти (Базового компонента дошкільної освіти) та обов'язкову дошкільну освіту дітей старшого дошкільного віку;

{Абзац третій частини другої статті 3 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2442-VI від 06.07.2010}

забезпечує доступну і безоплатну дошкільну освіту в державних і комунальних закладах дошкільної освіти дітям з особливими освітніми потребами з урахуванням особливостей їх інтелектуального, соціального і фізичного розвитку у тій формі, яка для них є найбільш зручною та ефективною;

{Частину другу статті 3 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2541-VIII від 06.09.2018}

підприємству про збереження та зміцнення здоров'я, психологічний і фізичний розвиток дітей;

сприяє розвитку та збереженню мережі закладів дошкільної освіти незалежно від підпорядкування, типів і форм власності.

Стаття 4. Дошкільна освіта. Базові етапи становлення особистості дитини

{Назва статті 4 в редакції Закону № 2145-VIII від 05.09.2017}

1. Дошкільна освіта є обов'язковою первинною складовою частиною системи безперервної освіти в Україні.

2. Дошкільна освіта - цілісний процес, спрямований на:

забезпечення всебічного розвитку дитини дошкільного віку відповідно до її задатків, нахилів, здібностей, індивідуальних, психічних та фізичних особливостей, культурних потреб;

{Абзац другий частини другої статті 4 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2145-VIII від 05.09.2017}

формування у дитини дошкільного віку моральних норм, набуття нею життєвого соціального досвіду.

3. Базовими етапами фізичного, психічного та соціального становлення особистості дитини є вік немовляти, ранній вік, передшкільний вік.

{Частина третя статті 4 в редакції Закону № 2145-VIII від 05.09.2017}

4. Вікова періодизація:

немовлята (до одного року);

ранній вік (від одного до трьох років);

передшкільний вік (від трьох до шести (семи) років):

молодший дошкільний вік (від трьох до чотирьох років);

середній дошкільний вік (від чотирьох до п'яти років);

старший дошкільний вік (від п'яти до шести (семи) років).

{Частина четверта статті 4 в редакції Закону № 2145-VIII від 05.09.2017}

Стаття 5. Система дошкільної освіти

Систему дошкільної освіти становлять:

заклади дошкільної освіти незалежно від підпорядкування, типів і форми власності;

наукові і методичні установи;

органи управління освітою;

освіта та виховання в сім'ї.

Стаття 6. Принципи дошкільної освіти

Принципами дошкільної освіти є:

доступність для кожного громадянина освітніх послуг, що надаються системою дошкільної освіти;

рівність умов для реалізації задатків, нахилів, здібностей, обдарувань, різнобічного розвитку кожної дитини;

єдність розвитку, виховання, навчання і оздоровлення дітей;

єдність виховних впливів сім'ї і закладу дошкільної освіти;

наступність і перспективність між дошкільною та початковою загальною освітою;

світський характер дошкільної освіти у державних і комунальних закладах дошкільної освіти;

{Абзац сьомий статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2145-VIII від 05.09.2017}

особистісно-орієнтований підхід до розвитку особистості дитини;

демократизація та гуманізація педагогічного процесу;

відповідність змісту, рівня й обсягу дошкільної освіти особливостям розвитку та стану здоров'я дитини дошкільного віку;

інші принципи, визначені [Законом України "Про освіту"](#).

{Статтю 6 доповнено абзацом одинадцятим згідно із Законом № 2145-VIII від 05.09.2017}

Стаття 7. Завдання дошкільної освіти

Завданнями дошкільної освіти є:

збереження та зміцнення фізичного, психічного і духовного здоров'я дитини;

виховання у дітей любові до України, шанобливого ставлення до родини, поваги до народних традицій і звичаїв, державної мови, регіональних мов або мов меншин та рідної мови, національних цінностей Українського народу, а також цінностей інших націй і народів, свідомого ставлення до себе, оточення та довкілля;

{Абзац третій статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5029-VI від 03.07.2012}

формування особистості дитини, розвиток її творчих здібностей, набуття нею соціального досвіду;

виконання вимог Базового компонента дошкільної освіти, забезпечення соціальної адаптації та готовності продовжувати освіту;

здійснення соціально-педагогічного патронату сім'ї.

Стаття 8. Роль сім'ї у дошкільній освіті

1. Сім'я зобов'язана сприяти здобуттю дитиною освіти у дошкільних та інших навчальних закладах або забезпечити дошкільну освіту в сім'ї відповідно до вимог Базового компонента дошкільної освіти.

2. Відвідування дитиною закладу дошкільної освіти не звільняє сім'ю від обов'язку виховувати, розвивати і навчати її в родинному колі.

3. Батьки або особи, які їх замінюють, несуть відповідальність перед суспільством і державою за розвиток, виховання і навчання дітей, а також збереження їх життя, здоров'я, людської гідності.

Стаття 9. Здобуття дошкільної освіти

1. Громадяни України незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, стану здоров'я, особливих освітніх потреб, складних життєвих умов, місця проживання, мовних або інших ознак мають рівні права на здобуття дошкільної освіти у закладах дошкільної освіти незалежно від підпорядкування, типів і форми власності, а також у сім'ї.

{Частина перша статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2541-VIII від 06.09.2018}

2. Здобуття дошкільної освіти в закладах дошкільної освіти незалежно від підпорядкування, типів і форми власності має забезпечити виконання вимог Базового компонента дошкільної освіти.

Виконання вимог Базового компонента дошкільної освіти стосовно дітей з особливими освітніми потребами забезпечується з урахуванням їхніх задатків, нахилів, здібностей, індивідуальних психічних і фізичних можливостей та у тій формі, яка для кожної дитини є найбільш оптимальною.

{Частина другу статті 9 доповнено абзацом другим згідно із Законом № 2541-VIII від 06.09.2018}

3. Іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, здобувають дошкільну освіту в порядку, встановленому для громадян України.

4. Відповідальність за здобуття дітьми дошкільної освіти покладається на їхніх батьків, а дітьми, позбавленими батьківського піклування, - на осіб, які їх замінюють, та на навчальні заклади, де вони утримуються.

5. Діти, у тому числі діти з особливими освітніми потребами, можуть здобувати дошкільну освіту за бажанням батьків або осіб, які їх замінюють:

{Абзац перший частини п'ятої статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2541-VIII від 06.09.2018}

у закладах дошкільної освіти незалежно від підпорядкування, типів і форми власності;

у структурних підрозділах юридичних осіб приватного і публічного права, у тому числі закладів освіти;

у сім'ї - за сімейною (домашньою) формою здобуття дошкільної освіти;

за допомогою фізичних осіб, які мають педагогічну освіту та/або професійну кваліфікацію педагогічного працівника, у тому числі які провадять незалежну професійну діяльність;

за допомогою фізичних осіб - підприємців, основним видом діяльності яких є освітня діяльність.

{Частина п'ята статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2442-VI від 06.07.2010; в редакції Закону № 2145-VIII від 05.09.2017}

Стаття 10. Мова (мови) у дошкільній освіті

1. Мовою дошкільної освіти є державна мова.

2. Застосування мов у дошкільній освіті визначають закони України "Про забезпечення функціонування української мови як державної" та "Про освіту".

{Стаття 10 в редакції Законів № 5029-VI від 03.07.2012, № 2704-VIII від 25.04.2019}

Розділ II

НАВЧАЛЬНІ ЗАКЛАДИ СИСТЕМИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВИТИ, ЇХ ПОВНОВАЖЕННЯ

Стаття 11. Заклад дошкільної освіти та його повноваження

1. Заклад дошкільної освіти - навчальний заклад, що забезпечує реалізацію права дитини на здобуття дошкільної освіти, її фізичний, розумовий і духовний розвиток, соціальну адаптацію та готовність продовжувати освіту.

2. Заклад дошкільної освіти:

задовольняє потреби громадян відповідної території в здобутті дошкільної освіти;

забезпечує відповідність рівня дошкільної освіти вимогам Базового компонента дошкільної освіти;

створює безпечні та нешкідливі умови розвитку, виховання та навчання дітей, режим роботи, умови для фізичного розвитку та зміцнення здоров'я відповідно до санітарно-гігієнічних вимог та забезпечує їх дотримання;

формує у дітей гігієнічні навички та основи здорового способу життя, норми безпечної поведінки;

сприяє збереженню та зміцненню здоров'я, розумовому, психологічному і фізичному розвитку дітей;

здійснює соціально-педагогічний патронат, взаємодію з сім'єю;

є осередком поширення серед батьків психолого-педагогічних та фізіологічних знань про дітей дошкільного віку;

планує свою діяльність та формує стратегію розвитку закладу;

{Частина другу статті 11 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2145-VIII від 05.09.2017}

формує освітню програму закладу;

{Частина другу статті 11 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2145-VIII від 05.09.2017}

забезпечує добір і розстановку кадрів;

{Частина другу статті 11 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2145-VIII від 05.09.2017}

відповідно до установчих документів утворює, реорганізує та ліквідує структурні підрозділи (відділення, групи);

{Частина другу статті 11 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2145-VIII від 05.09.2017}

додержується фінансової дисципліни, зберігає матеріально-технічну базу;

здійснює інші повноваження відповідно до статуту закладу дошкільної освіти.

3. Заклад дошкільної освіти здійснює свою діяльність за наявності ліцензії на право провадження освітньої діяльності у сфері дошкільної освіти, виданої у встановленому законодавством України порядку.

{Частина третя статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2145-VIII від 05.09.2017}

4. Режим роботи закладу дошкільної освіти незалежно від підпорядкування, типу і форми власності, тривалість перебування в ньому дітей встановлюються його засновником (засновниками) відповідно до законодавства України.

{Абзац перший частини четвертої статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2145-VIII від 05.09.2017}

За бажанням батьків або осіб, які їх замінюють, у закладі дошкільної освіти може встановлюватися гнучкий режим роботи, який передбачає організацію різнотривалого, цілодобового перебування дітей, а також чергові групи у вихідні, неробочі та святкові дні.

{Частина п'яту статті 11 виключено на підставі Закону № 2145-VIII від 05.09.2017}

5. За рекомендаціями інклюзивно-ресурсного центру та письмовою заявою батьків або осіб, які їх замінюють, заклад дошкільної освіти забезпечує доступ до освітнього процесу асистента дитини з особливими освітніми потребами. Асистент дитини з особливими освітніми потребами проходить медичний огляд відповідно до вимог законодавства.

{У статтю 11 включено частину п'яту згідно із Законом № 2541-VIII від 06.09.2018}

6. У закладі дошкільної освіти незалежно від підпорядкування, типу і форми власності не допускаються створення і діяльність організаційних структур політичних партій та релігійних організацій.

У приватних закладах дошкільної освіти та закладах дошкільної освіти, заснованих релігійними організаціями, статuti яких зареєстровані в установленому законодавством порядку, допускається діяльність відповідних релігійних організацій.

{Частина шосту статті 11 доповнено абзацом другим згідно із Законом № 498-VIII від 02.06.2015; в редакції Закону № 2145-VIII від 05.09.2017}

Стаття 12. Типи закладів дошкільної освіти

1. Відповідно до потреб громадян України створюються такі заклади дошкільної освіти:

заклад дошкільної освіти (ясла) для дітей віком від одного до трьох років, де забезпечуються догляд за ними, а також їх розвиток і виховання відповідно до вимог Базового компонента дошкільної освіти;

{Абзац другий частини першої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2145-VIII від 05.09.2017}

заклад дошкільної освіти (ясла-садок) для дітей віком від одного до шести (семи) років, де забезпечуються догляд за ними, розвиток, виховання і навчання відповідно до вимог Базового компонента дошкільної освіти;

{Абзац третій частини першої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2145-VIII від 05.09.2017}

заклад дошкільної освіти (дитячий садок) для дітей віком від трьох до шести (семи) років, де забезпечуються їх розвиток, виховання і навчання відповідно до вимог Базового компонента дошкільної освіти;

заклад дошкільної освіти (ясла-садок) компенсуючого типу для дітей з особливими освітніми потребами віком від двох до семи (восьми) років. Заклади дошкільної освіти (ясла-садок) компенсуючого типу поділяються на спеціальні та санаторні;

{Абзац п'ятий частини першої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2145-VIII від 05.09.2017}

будинок дитини - заклад дошкільної освіти системи охорони здоров'я для медико-соціального захисту дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, а також для дітей з фізичними та (або) інтелектуальними порушеннями від народження до трьох (для здорових дітей) та до чотирьох (для хворих дітей) років;

{Абзац шостий частини першої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2145-VIII від 05.09.2017}

заклад дошкільної освіти (дитячий будинок) інтернатного типу забезпечує розвиток, виховання, навчання та соціальну адаптацію дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, дошкільного та шкільного віку, які перебувають у родинних стосунках та утримуються за рахунок держави;

заклад дошкільної освіти (ясла-садок) сімейного типу для дітей віком від двох місяців до шести (семи) років, які перебувають в родинних стосунках і де забезпечуються їх догляд, розвиток, виховання і навчання відповідно до вимог Базового компонента дошкільної освіти;

заклад дошкільної освіти (ясла-садок) комбінованого типу для дітей віком від одного до шести (семи, восьми) років, у складі якого можуть бути групи загального розвитку, компенсуючого типу, інклюзивні, сімейні, прогулянкові, в яких забезпечується дошкільна освіта з урахуванням стану здоров'я дітей, їх розумового, психологічного, фізичного розвитку;

{Абзац дев'ятий частини першої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2145-VIII від 05.09.2017}

заклад дошкільної освіти (центр розвитку дитини), в якому забезпечуються фізичний, розумовий і психологічний розвиток, корекція психологічного і фізичного розвитку, оздоровлення дітей, які відвідують інші навчальні заклади чи виховуються вдома.

{Абзац одинадцятий частини першої статті 12 виключено на підставі Закону № 290-VI від 20.05.2008}

{Частину другу статті 12 виключено на підставі Закону № 463-IX від 16.01.2020}

3. Для задоволення освітніх потреб громадян заклад дошкільної освіти може входити до складу об'єднання з іншими закладами освіти.

{Абзац перший частини третьої статті 12 в редакції Закону № 2145-VIII від 05.09.2017}

Для задоволення освітніх, соціальних потреб, організації корекційно-розвиткової роботи у складі закладів дошкільної освіти на підставі письмового звернення батьків або законних представників особи з особливими освітніми потребами в обов'язковому порядку утворюються інклюзивні та/або спеціальні групи для виховання і навчання дітей з особливими освітніми потребами.

{Частина третьої статті 12 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 1324-VII від 05.06.2014; в редакції Закону № 2541-VIII від 06.09.2018}

Діти з особливими освітніми потребами можуть перебувати до семи (восьми) років у спеціальних закладах дошкільної освіти (групах) та інклюзивних групах закладів дошкільної освіти.

{Абзац третьої частини третьої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1324-VII від 05.06.2014; в редакції Закону № 2145-VIII від 05.09.2017}

Для задоволення освітніх, соціальних потреб, організації корекційної та лікувально-відновлювальної роботи при спеціальних школах (школах-інтернатах), санаторних школах (школах-інтернатах), навчально-реабілітаційних центрах можуть створюватися їхні структурні підрозділи - дошкільні групи.

{Абзац четвертий частини третьої статті 12 в редакції Закону № 2145-VIII від 05.09.2017}

Для задоволення освітніх, соціальних потреб громадян можуть створюватися заклади дошкільної освіти з сезонним перебуванням дітей.

У всіх типах закладів дошкільної освіти при реалізації права дітей на дошкільну освіту враховуються особливі освітні потреби у навчанні і вихованні кожної дитини, у тому числі дітей з особливими освітніми потребами відповідно до принципів інклюзивної освіти.

{Частина третьої статті 12 доповнено абзацом шостим згідно із Законом № 1324-VII від 05.06.2014}

Стаття 13. Установчі документи суб'єктів освітньої діяльності у сфері дошкільної освіти

1. Заклад дошкільної освіти діє на підставі статуту.

Фізична особа - підприємець або структурний підрозділ юридичної особи приватного чи публічного права, основним видом діяльності яких є освітня діяльність, діють на підставі власних положень про них.

2. Установчі документи розробляються відповідно до Конституції України, Закону України "Про освіту", цього Закону, Положення про заклад дошкільної освіти, що затверджується Кабінетом Міністрів України.

{Частина друга статті 13 в редакції Закону № 463-IX від 16.01.2020}

{Стаття 13 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2555-VI від 23.09.2010; в редакції Закону № 2145-VIII від 05.09.2017}

Стаття 14. Комплектування груп закладу дошкільної освіти

1. Групи у закладі дошкільної освіти комплектуються за віковими ознаками.

{Частина перша статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2145-VIII від 05.09.2017}

2. Наповнюваність груп у закладах дошкільної освіти становить:

для дітей віком до одного року - до 10 осіб;

для дітей віком від одного до трьох років - до 15 осіб;

для дітей віком від трьох до шести (семи) років - до 20 осіб;

різновікові - до 15 осіб;

з короткотривалим і цілодобовим перебуванням дітей - до 10 осіб;

в оздоровчий період - до 15 осіб;

в інклюзивних групах - не більше трьох дітей з особливими освітніми потребами.

{Частину другу статті 14 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2145-VIII від 05.09.2017; в редакції Закону № 2541-VIII від 06.09.2018}

Засновник (засновники) може встановлювати меншу наповнюваність груп у закладі дошкільної освіти.

{Абзац дев'ятої частини другої статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2145-VIII від 05.09.2017}

У закладах дошкільної освіти, розташованих у селах, селищах, кількість дітей у групах визначається засновником (засновниками) залежно від демографічної ситуації.

3. Порядок зарахування, відрахування та переведення вихованців до державних та комунальних закладів освіти для здобуття дошкільної освіти визначається Положенням про заклад дошкільної освіти.

{Абзац перший частини третьої статті 14 в редакції Закону № 463-IX від 16.01.2020}

Порядок зарахування, відрахування та переведення вихованців до приватних і корпоративних закладів освіти для здобуття дошкільної освіти визначається засновником (засновниками).

{Частина третя статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI від 16.10.2012; в редакції Закону № 2145-VIII від 05.09.2017}

Стаття 15. Статус закладу дошкільної освіти та інших суб'єктів освітньої діяльності у сфері дошкільної освіти

{Назва статті 15 в редакції Закону № 2145-VIII від 05.09.2017}

1. Заклад дошкільної освіти є юридичною особою.

Форма власності закладу дошкільної освіти визначається відповідно до законодавства. Заклади дошкільної освіти можуть бути засновані на засадах державно-приватного партнерства (корпоративний заклад дошкільної освіти).

{Частина перша статті 15 в редакції Закону № 2145-VIII від 05.09.2017}

2. Статус державного має заклад дошкільної освіти, заснований на державній формі власності.

3. Статус комунального має заклад дошкільної освіти, заснований на комунальній формі власності.

4. Статус приватного має заклад дошкільної освіти, заснований на приватній формі власності.

5. Статус корпоративного має заклад дошкільної освіти, заснований кількома суб'єктами різних форм власності на засадах державно-приватного партнерства, особливості управління яким визначаються засновницьким договором та статутом.

{Статтю 15 доповнено частиною п'ятою згідно із Законом № 2145-VIII від 05.09.2017}

6. Права та обов'язки закладу дошкільної освіти, передбачені Законом України "Про освіту", цим та іншими законами, мають також фізична особа - підприємець або структурний підрозділ юридичної особи приватного чи публічного права, основним видом діяльності яких є освітня діяльність у сфері дошкільної освіти.

{Статтю 15 доповнено частиною шостою згідно із Законом № 2145-VIII від 05.09.2017}

Стаття 16. Утворення, реорганізація, ліквідація та перепрофілювання закладу дошкільної освіти

1. Рішення про утворення, реорганізацію, ліквідацію чи перепрофілювання (зміну типу) закладу дошкільної освіти незалежно від підпорядкування, типів і форми власності приймає його засновник (засновники).

Засновником закладу дошкільної освіти може бути орган державної влади від імені держави, відповідна рада від імені територіальної громади (громад), фізична та/або юридична особа (зокрема релігійна організація, статут (положення) якої зареєстровано у встановленому законодавством порядку), рішенням та за рахунок майна яких засновано заклад дошкільної освіти або які в інший спосіб відповідно до законодавства набули прав і обов'язків засновника.

2. Заклади дошкільної освіти утворюються з урахуванням соціально-економічних, національних, культурно-освітніх, духовних і мовних потреб за наявності дітей відповідного віку, необхідної навчально-методичної та матеріально-технічної бази, педагогічних кадрів, а також з дотриманням вимог санітарного законодавства.

3. Вивільнені приміщення ліквідованих державних та комунальних закладів дошкільної освіти використовуються виключно для роботи з дітьми.

Майно, яке є державною або комунальною власністю (земельні ділянки, будівлі, споруди, обладнання тощо), придбання чи відокремлення якого призначене для здобуття дітьми дошкільної освіти, використовується виключно для роботи з дітьми.

4. Заклади дошкільної освіти можуть бути передані засновниками у комунальну чи державну власність відповідно до законодавства.

{Стаття 16 із змінами, внесеними згідно із Законами № 76-VIII від 28.12.2014, № 498-VIII від 02.06.2015; в редакції Закону № 2145-VIII від 05.09.2017}

Розділ III

УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Стаття 17. Органи управління системою дошкільної освіти

Управління системою дошкільної освіти здійснюють:

центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти;

центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері освіти;

{Статтю 17 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 5460-VI від 16.10.2012}

інші центральні органи виконавчої влади, яким підпорядковані заклади дошкільної освіти;

Рада міністрів Автономної Республіки Крим;

обласні, Київська та Севастопольська міські, районні державні адміністрації;

{Абзац шостий статті 17 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI від 16.10.2012}

органи місцевого самоврядування.

Стаття 18. Основні завдання органів управління системою дошкільної освіти

Основними завданнями органів управління системою дошкільної освіти є:

створення умов для здобуття дітьми, у тому числі з особливими освітніми потребами, дошкільної освіти;

{Абзац другий статті 18 в редакції Закону № 2145-VIII від 05.09.2017}

прогнозування, забезпечення розвитку дошкільної освіти та мережі закладів дошкільної освіти незалежно від типів і форми власності відповідно до освітніх запитів населення;

ліцензування освітньої діяльності у сфері дошкільної освіти відповідно до законодавства;

{Абзац четвертий статті 18 в редакції Закону № 2145-VIII від 05.09.2017}

{Абзац п'ятий статті 18 виключено на підставі Закону № 2145-VIII від 05.09.2017}

соціальний захист, охорона життя, здоров'я та захист прав учасників освітнього процесу в закладі дошкільної освіти;

здійснення контролю за виконанням завдань дошкільної освіти та додержанням вимог Базового компонента дошкільної освіти, навчально-методичного керівництва та державного інспектування в закладах дошкільної освіти незалежно від підпорядкування, типів та форми власності;

організація науково-методичного забезпечення дошкільної освіти, впровадження в практику досягнень науки, передового досвіду, новітніх педагогічних технологій;

ведення обліку дітей дошкільного віку;

проведення експериментальної та інноваційної діяльності;

здійснення міжнародного співробітництва у системі дошкільної освіти;

забезпечення системи дошкільної освіти керівними і педагогічними кадрами, сприяння їх підготовці, підвищенню кваліфікації і проведенню атестації.

Стаття 19. Повноваження органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в системі дошкільної освіти

1. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти:

{Абзац другий частини першої статті 19 виключено на підставі Закону № 5460-VI від 16.10.2012}

{Абзац третій частини першої статті 19 виключено на підставі Закону № 2145-VIII від 05.09.2017}

розробляє та затверджує державні нормативи фінансового, матеріального забезпечення дітей та матеріально-технічного оснащення закладів дошкільної освіти;

визначає перспективи і пріоритетні напрями розвитку системи дошкільної освіти;

розробляє та затверджує Базовий компонент дошкільної освіти;

{Абзац шостий частини першої статті 19 в редакції Закону № 5460-VI від 16.10.2012}

{Абзац сьомий частини першої статті 19 виключено на підставі Закону № 5460-VI від 16.10.2012}

{Абзац восьмий частини першої статті 19 виключено на підставі Закону № 5460-VI від 16.10.2012}

визначає порядок атестації педагогічних працівників системи дошкільної освіти;

приймає рішення щодо організації інноваційної діяльності у системі дошкільної освіти, координує та контролює її проведення;

розробляє та затверджує примірні переліки матеріально-технічного оснащення закладів дошкільної освіти, ігрового, навчально-дидактичного обладнання;

{Абзац одинадцятий частини першої статті 19 в редакції Закону № 2145-VIII від 05.09.2017}

здійснює в установленому законодавством порядку міжнародне співробітництво у системі дошкільної освіти.

Акти центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти, прийняті у межах його повноважень, є обов'язковими для інших центральних органів виконавчої влади, яким підпорядковані заклади дошкільної освіти, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, районних державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, закладів дошкільної освіти незалежно від підпорядкування, типів і форми власності.

{Абзац тринадцятий частини першої статті 19 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI від 16.10.2012}

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти, інші центральні органи виконавчої влади, яким підпорядковані заклади дошкільної освіти, здійснюють інші повноваження, передбачені законами України та положеннями про них.

2. Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації, районні державні адміністрації, органи місцевого самоврядування в системі дошкільної освіти в межах їх компетенції:

{Абзац перший частини другої статті 19 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI від 16.10.2012}

забезпечують реалізацію державної політики у сфері дошкільної освіти на відповідній території, у тому числі розвиток мережі закладів дошкільної освіти всіх форм власності відповідно до потреб населення, враховуючи інтереси дітей з особливими освітніми потребами, поліпшення матеріально-технічної бази та господарське обслуговування комунальних закладів дошкільної освіти;

{Абзац другий частини другої статті 19 в редакції Закону № 2145-VIII від 05.09.2017; із змінами, внесеними згідно із Законом № 2541-VIII від 06.09.2018}

{Абзац третій частини другої статті 19 виключено на підставі Закону № 2145-VIII від 05.09.2017}

виконують функції засновника закладів дошкільної освіти на відповідній території;

{Абзац четвертий частини другої статті 19 в редакції Закону № 2145-VIII від 05.09.2017}

беруть участь у розробленні та реалізації змісту дошкільної освіти;

створюють умови для одержання дітьми, у тому числі з особливими освітніми потребами, дошкільної освіти;

{Абзац шостий частини другої статті 19 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2145-VIII від 05.09.2017}

організують наукове, програмно-методичне, кадрове, матеріальне забезпечення діяльності педагогічних працівників у сфері дошкільної освіти, їх підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації та атестацію;

здійснюють добір, призначення на посади та звільнення з посад керівних кадрів у комунальних закладах дошкільної освіти;

{Абзац восьмий частини другої статті 19 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2145-VIII від 05.09.2017}

створюють умови для розвитку закладів дошкільної освіти усіх форм власності;

{Абзац дев'ятий частини другої статті 19 в редакції Закону № 2145-VIII від 05.09.2017}

організують підготовку, проведення експериментальної та інноваційної діяльності у закладах дошкільної освіти та контролюють хід їх здійснення;

забезпечують організоване оздоровлення дітей дошкільного віку;

забезпечують доступність будівель, споруд і приміщень закладів дошкільної освіти згідно з державними будівельними нормами і стандартами;

{Частину другу статті 19 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2541-VIII від 06.09.2018}

здійснюють контроль щодо проектування, будівництва та реконструкції будівель, споруд, приміщень закладів дошкільної освіти з урахуванням принципів універсального дизайну та/або розумного пристосування;

{Частину другу статті 19 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2541-VIII від 06.09.2018}

забезпечують соціальний захист, охорону життя, здоров'я та захист прав учасників освітнього процесу та обслуговуючого персоналу в закладі дошкільної освіти;

здійснюють інші повноваження відповідно до Конституції України, законів України "Про місцеве самоврядування в Україні", "Про освіту", цього Закону та положень про них.

Стаття 20. Управління та громадське самоврядування закладу дошкільної освіти

1. Керівництво закладом дошкільної освіти здійснює його директор.

2. Колегіальним постійно діючим органом управління закладом дошкільної освіти є педагогічна рада, повноваження якої визначаються установчими документами цього закладу. Педагогічна рада створюється в усіх закладах дошкільної освіти незалежно від підпорядкування, типів і форми власності за наявності не менше трьох педагогічних працівників.

До складу педагогічної ради закладу дошкільної освіти входять усі педагогічні працівники закладу, медичні працівники, інші спеціалісти. До складу педагогічної ради закладу дошкільної освіти можуть входити голови батьківських комітетів, фізичні особи, які провадять освітню діяльність у сфері дошкільної освіти.

На засідання педагогічної ради можуть бути запрошені представники громадських об'єднань, педагогічні працівники закладів середньої освіти, батьки або особи, які їх замінюють. Особи, запрошені на засідання педагогічної ради, мають право дорадчого голосу.

Головою педагогічної ради закладу дошкільної освіти є його директор. Педагогічна рада обирає зі свого складу секретаря на навчальний рік.

Педагогічна рада закладу дошкільної освіти:

схвалює освітню програму закладу, оцінює результативність її виконання та виконання Базового компонента дошкільної освіти, хід якісного виконання програм розвитку, виховання і навчання дітей у кожній віковій групі;

формує систему та затверджує процедури внутрішнього забезпечення якості освіти, зокрема систему та механізми забезпечення академічної доброчесності;

розглядає питання вдосконалення організації освітнього процесу у закладі;

визначає план роботи закладу та педагогічне навантаження педагогічних працівників;

затверджує заходи щодо зміцнення здоров'я дітей;

обговорює питання підвищення кваліфікації педагогічних працівників, розвитку їхньої творчої ініціативи;

затверджує щорічний план підвищення кваліфікації педагогічних працівників;

заслуховує звіти педагогічних працівників, які проходять атестацію;

розглядає питання впровадження в освітній процес найкращого педагогічного досвіду та інновацій, участі в дослідницькій, експериментальній, інноваційній діяльності, співпраці з іншими закладами освіти, науковими установами, фізичними та юридичними особами, які сприяють розвитку освіти;

визначає шляхи співпраці закладу дошкільної освіти з сім'єю;

ухвалює рішення щодо відзначення, морального та матеріального заохочення учнів (вихованців), працівників закладу та інших учасників освітнього процесу;

розглядає питання щодо відповідальності працівників закладу та інших учасників освітнього процесу за невиконання ними своїх обов'язків;

має право ініціювати проведення позапланового інституційного аудиту закладу та проведення громадської акредитації закладу;

розглядає інші питання, віднесені законом та/або установчими документами закладу до її повноважень.

Рішення педагогічної ради закладу дошкільної освіти вводяться в дію рішеннями керівника закладу.

3. У закладі дошкільної освіти можуть діяти:

органи самоврядування працівників закладу освіти;

органи батьківського самоврядування;

інші органи громадського самоврядування учасників освітнього процесу.

Вищим колегіальним органом громадського самоврядування закладу дошкільної освіти є загальні збори (конференція) колективу закладу дошкільної освіти.

Загальні збори (конференція) заслуховують звіти керівника закладу дошкільної освіти з питань статутної діяльності та дають оцінку його професійно-педагогічної діяльності, розглядають питання навчально-виховної, методичної, економічної і фінансово-господарської діяльності закладу дошкільної освіти.

{Стаття 20 в редакції Закону № 2145-VIII від 05.09.2017}

Стаття 21. Державний нагляд (контроль) у сфері дошкільної освіти

1. Державний нагляд (контроль) у сфері дошкільної освіти здійснюється відповідно до [Закону України "Про освіту"](#).

{Стаття 21 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI від 16.10.2012; в редакції Закону № 2145-VIII від 05.09.2017}

Розділ IV ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Стаття 22. Базовий компонент дошкільної освіти

1. Базовий компонент дошкільної освіти - це державний стандарт, що містить норми і положення, які визначають державні вимоги до рівня розвиненості та вихованості дитини дошкільного віку, а також умови, за яких вони можуть бути досягнуті.

Виконання вимог Базового компонента дошкільної освіти є обов'язковим для всіх закладів дошкільної освіти незалежно від підпорядкування, типів і форми власності, інших форм здобуття дошкільної освіти.

Процедура досягнення здобувачами дошкільної освіти результатів навчання (набуття компетентностей), передбачених Базовим компонентом дошкільної освіти, визначається освітньою програмою закладу освіти.

Базовий компонент дошкільної освіти розробляється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти, затверджується в установленому порядку і переглядається не менше одного разу на 10 років.

2. Навчально-методичне забезпечення реалізації Базового компонента дошкільної освіти здійснюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти.

3. До розроблення Базового компонента дошкільної освіти долучаються Національна академія педагогічних наук України, органи із забезпечення якості освіти, академічні, галузеві науково-дослідні інститути, заклади освіти, інші науково-методичні та методичні

установи, громадські об'єднання, у тому числі фахові організації (професійні асоціації), інші інститути громадянського суспільства, експерти тощо.

{Стаття 22 в редакції Закону № 2145-VIII від 05.09.2017}

Стаття 23. Освітня програма

1. Освітня програма - це єдиний комплекс освітніх компонентів, спланованих і організованих закладом дошкільної освіти для досягнення вихованцями результатів навчання (набуття компетентностей), визначених Базовим компонентом дошкільної освіти.

Освітні програми можуть мати корекційно-розвитковий складник для дітей з особливими освітніми потребами.

{Частину першу статті 23 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2541-VIII від 06.09.2018}

Основою для розроблення освітньої програми є Базовий компонент дошкільної освіти.

2. Освітня програма має містити:

загальний обсяг навантаження та очікувані результати навчання здобувачів освіти;
перелік, зміст, тривалість і взаємозв'язок освітніх галузей та/або предметів, дисциплін тощо, логічну послідовність їх вивчення;

форми організації освітнього процесу;

опис та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти;

інші освітні компоненти (за рішенням закладу дошкільної освіти).

3. Зміст освітньої програми повинен передбачати:

формування основ соціальної адаптації та життєвої компетентності дитини;

виховання елементів природодоцільного світогляду, розвиток позитивного емоційно-ціннісного ставлення до довкілля;

утвердження емоційно-ціннісного ставлення до практичної та духовної діяльності людини;

розвиток потреби в реалізації власних творчих здібностей;

формування української національної та громадянської ідентичності, виховання патріотизму.

{Частину третю статті 23 доповнено абзацом шостим згідно із Законом № 2834-IX від 13.12.2022}

4. Освітня програма схвалюється педагогічною радою закладу дошкільної освіти та затверджується його керівником.

5. Освітні програми, що розробляються на основі типових освітніх програм, не потребують окремого затвердження центральним органом забезпечення якості освіти.

6. Кожна освітня програма має передбачати набуття дитиною компетентностей, визначених Базовим компонентом дошкільної освіти.

7. На основі освітньої програми заклад дошкільної освіти складає та затверджує план роботи, що конкретизує організацію освітнього процесу.

8. Запровадження експериментальних освітніх програм можливе лише за рішенням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти.

9. Здобуття дошкільної освіти дітьми з особливими освітніми потребами здійснюється за окремими програмами і методиками, розробленими на основі Базового компонента дошкільної освіти центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти, за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я.

{Частина дев'ята статті 23 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2541-VIII від 06.09.2018}

10. Додаткові освітні послуги, які не визначені Базовим компонентом дошкільної освіти, вводяться лише за згодою батьків дитини або осіб, які їх замінюють, за рахунок коштів батьків або осіб, які їх замінюють, фізичних та юридичних осіб на основі угоди між батьками або особами, які їх замінюють, та закладом дошкільної освіти у межах гранично допустимого навантаження дитини.

{Стаття 23 в редакції Закону № 2145-VIII від 05.09.2017}

Стаття 24. Планування роботи закладу дошкільної освіти

1. Діяльність закладу дошкільної освіти регламентується планом роботи, який складається, як правило, на навчальний рік та оздоровчий період.

2. План роботи закладу дошкільної освіти незалежно від типу та форми власності затверджується керівником такого закладу.

{Частина друга статті 24 в редакції Закону № 2145-VIII від 05.09.2017}

{Частина третю статті 24 виключено на підставі Закону № 2145-VIII від 05.09.2017}

Розділ V

НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Стаття 25. Науково-методичне забезпечення системи дошкільної освіти

Науково-методичне забезпечення системи дошкільної освіти здійснюють:

центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері освіти, підпорядковані йому науково-методичні установи та вищі педагогічні навчальні заклади, а також науково-дослідні установи Національної академії педагогічних наук України та Національної академії наук України;

{Абзац другий статті 25 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI від 16.10.2012}

Центральний інститут післядипломної педагогічної освіти Національної академії педагогічних наук України;

Кримський республіканський інститут післядипломної освіти, обласні, Київський і Севастопольський міські інститути післядипломної педагогічної освіти;

методичні кабінети та інші науково-методичні установи, підпорядковані місцевим органам управління освітою;

інші суб'єкти, що здійснюють наукове і методичне забезпечення відповідно до **статті 75** Закону України "Про освіту".

{Статтю 25 доповнено абзацом шостим згідно із Законом № 2145-VIII від 05.09.2017}

Стаття 26. Завдання науково-методичного забезпечення системи дошкільної освіти

Завданнями науково-методичного забезпечення системи дошкільної освіти є:

розроблення та впровадження програмно-методичної бази дошкільної освіти;

створення навчально-виховних програм, навчально-методичних та навчально-наочних посібників;

узагальнення та поширення передового педагогічного досвіду;

організація співпраці з іншими навчальними закладами для підвищення ефективності програмно-методичного забезпечення;

аналіз стану освітньої роботи та рівня розвитку дитини відповідно до завдань дошкільної освіти, Базового компонента дошкільної освіти;

підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації педагогічних працівників системи дошкільної освіти;

пропаганда просвітницької діяльності у медіа.

Розділ VI УЧАСНИКИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У СФЕРІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Стаття 27. Учасники освітнього процесу

Учасниками освітнього процесу у сфері дошкільної освіти є:

діти дошкільного віку, вихованці, учні;

педагогічні працівники: директори, заступники директора з навчально-виховної (виховної) роботи, вихователі-методисти, вихователі, старші вихователі, асистенти вихователів, вчителі (усіх спеціальностей), вчителі-дефектологи, вчителі-логопеди, практичні психологи, соціальні педагоги, інструктори з праці, інструктори з фізкультури, інструктори слухового кабінету, музичні керівники, керівники гуртків, студій, секцій, інших форм гурткової роботи та інші спеціалісти;

{Абзац третій статті 27 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2145-VIII від 05.09.2017}

помічники вихователів та няні;

{Абзац четвертий статті 27 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2145-VIII від 05.09.2017}

медичні працівники;

батьки або особи, які їх замінюють;

батьки-вихователі дитячих будинків сімейного типу;

асистенти дітей з особливими освітніми потребами;

{Статтю 27 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2145-VIII від 05.09.2017}

фізичні особи, які мають право здійснювати освітню діяльність у сфері дошкільної освіти.

{Абзац дев'ятий статті 27 в редакції Закону № 2145-VIII від 05.09.2017}

Стаття 28. Права дитини у сфері дошкільної освіти

1. Права дитини у сфері дошкільної освіти визначені Конституцією України, Законом України "Про освіту", цим Законом та іншими нормативно-правовими актами.

2. Дитина має гарантоване державою право на:

безоплатну дошкільну освіту в державних і комунальних закладах дошкільної освіти;

безпечні та нешкідливі для здоров'я умови утримання, розвитку, виховання і навчання;

захист від будь-якої інформації, пропаганди та агітації, що завдає шкоди її здоров'ю, моральному та духовному розвитку;

безоплатне медичне обслуговування у закладах дошкільної освіти;

{Абзац п'ятий частини другої статті 28 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2145-VIII від 05.09.2017}

захист від будь-яких форм експлуатації та дій, які шкодять здоров'ю дитини, а також від фізичного та психологічного насильства, приниження її гідності;

здоровий спосіб життя;

діти з особливими освітніми потребами, що зумовлені порушеннями інтелектуального розвитку та/або сенсорними та фізичними порушеннями, мають право на першочергове зарахування до закладів дошкільної освіти.

{Частину другу статті 28 доповнено абзацом восьмим згідно із Законом № 2541-VIII від 06.09.2018}

Стаття 29. Права та обов'язки педагогічних працівників у сфері дошкільної освіти

Права та обов'язки педагогічних працівників у сфері дошкільної освіти визначаються [Законом України "Про освіту"](#), цим Законом та іншими нормативно-правовими актами.

Стаття 30. Педагогічне навантаження, оплата праці, відпочинок педагогічних та інших працівників у сфері дошкільної освіти

1. Педагогічний працівник закладу дошкільної освіти - особа з високими моральними якостями, яка має вищу педагогічну освіту за відповідною спеціальністю та/або професійну кваліфікацію педагогічного працівника, забезпечує результативність та якість роботи, а також фізичний і психічний стан якої дозволяє виконувати професійні обов'язки.

{Частина перша статті 30 із змінами, внесеними згідно із [Законом № 2145-VIII від 05.09.2017](#)}

2. Педагогічне навантаження педагогічного працівника у сфері дошкільної освіти - час, призначений для здійснення освітнього процесу.

3. Педагогічне навантаження педагогічного працівника закладу дошкільної освіти незалежно від підпорядкування, типу і форми власності відповідно становить:

вихователя групи загального типу - 30 годин;

{Дію абзацу другого частини третьої статті 30 зупинено на 2004 рік згідно із [Законом № 1344-IV від 27.11.2003](#)}

{Дію абзацу другого частини третьої статті 30 зупинено на 2003 рік згідно із [Законом № 380-IV від 26.12.2002](#)}

{Установити, що у 2002 році положення і норми, передбачені абзацом другим частини третьої статті 30 реалізуються в розмірах і порядку, визначених Кабінетом Міністрів України в межах видатків, врахованих у розрахунках до Державного бюджету України та місцевих бюджетів на 2002 рік згідно із [Законом № 2905-III від 20.12.2001](#)}

{Установити, що у 2004 році положення і норми, передбачені абзацом другим частини третьої статті 30 реалізуються в розмірах і порядку, визначених Кабінетом Міністрів України, в межах видатків, врахованих у розрахунках до Державного бюджету України та місцевих бюджетів на 2004 рік згідно із [Законом № 1344-IV від 27.11.2003](#)}

вихователя інклюзивної групи, групи компенсуючого типу - 25 годин;

{Абзац третій частини третьої статті 30 із змінами, внесеними згідно із [Законом № 2145-VIII від 05.09.2017](#)}

асистента вихователя інклюзивної групи - 36 годин

{Частина третю статті 30 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2145-VIII від 05.09.2017}

соціального педагога	- 40 годин;
практичного психолога	- 40 годин;
практичного психолога закладу дошкільної освіти (ясел-садка) компенсуючого типу та з інклюзивними групами	- 20 годин;

{Абзац сьомий частини третьої статті 30 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2145-VIII від 05.09.2017}

музичного керівника	- 24 години;
інструктора з фізкультури	- 30 годин;
вчителя-дефектолога, вчителя-логопеда	- 20 годин;
керівник гуртка	- 18 годин

{Частина третю статті 30 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2145-VIII від 05.09.2017}

вихователя-методиста	- 36 годин
----------------------	---------------

на тиждень, що відповідає тарифній ставці.

Розміри тарифних ставок інших педагогічних працівників закладу дошкільної освіти встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Оплата праці педагогічних працівників, спеціалістів, обслуговуючого персоналу та інших працівників закладів дошкільної освіти здійснюється згідно з [Кодексом законів про працю України](#) та іншими нормативно-правовими актами.

Педагогічне навантаження педагогічного працівника закладу дошкільної освіти незалежно від підпорядкування, типу і форми власності обсягом менше тарифної ставки,

передбаченої частиною першою цієї статті, встановлюється лише за його письмовою згодою у порядку, передбаченому законодавством України.

4. Педагогічні працівники мають право на додаткову оплачувану відпустку. Тривалість відпустки помічників вихователів закладів дошкільної освіти становить 28 календарних днів. Окремих категоріям працівників закладів дошкільної освіти (ясел-садків) компенсуючого типу, робота яких пов'язана з підвищеним нервово-емоційним навантаженням, надається щорічна додаткова відпустка за особливий характер праці тривалістю до 35 календарних днів за [Списком виробництв, робіт, професій і посад](#), затвердженим Кабінетом Міністрів України.

Стаття 31. Трудові відносини у системі дошкільної освіти

1. Трудові відносини у системі дошкільної освіти регулюються законодавством України про працю, [Законом України "Про освіту"](#), цим Законом та іншими нормативно-правовими актами, прийнятими відповідно до них.

2. Керівником закладу дошкільної освіти може бути особа, яка є громадянином України, вільно володіє державною мовою, має вищу освіту (для директорів державних, комунальних закладів дошкільної освіти - вищу педагогічну освіту), стаж педагогічної та/або науково-педагогічної роботи не менше трьох років (крім керівників приватних, корпоративних закладів освіти), організаторські здібності, стан фізичного і психічного здоров'я, що не перешкоджає виконанню професійних обов'язків.

{Частина друга статті 31 в редакції Законів № 2145-VIII від 05.09.2017, № 463-IX від 16.01.2020}

3. Керівника закладу дошкільної освіти призначає на посаду та звільняє з посади засновник (засновники) або уповноважений ним (ними) орган.

Інших працівників закладу дошкільної освіти призначає на посади та звільняє з посад його керівник у порядку, передбаченому установчими документами закладу, відповідно до законодавства.

{Частина третя статті 31 в редакції Закону № 2145-VIII від 05.09.2017}

{Частина четверту статті 31 виключено на підставі Закону № 2145-VIII від 05.09.2017}

Стаття 32. Атестація педагогічних працівників закладу дошкільної освіти

1. Атестація педагогічних працівників закладу дошкільної освіти незалежно від підпорядкування, типів і форми власності є обов'язковою і здійснюється, як правило, один раз на п'ять років відповідно до [Типового положення про атестацію педагогічних працівників України](#), затвердженого центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти.

2. За результатами атестації педагогічних працівників закладу дошкільної освіти визначається відповідність педагогічного працівника займаній посаді, встановлюється його кваліфікаційна категорія (спеціаліст, спеціаліст другої категорії, спеціаліст першої категорії, спеціаліст вищої категорії), може бути присвоєно відповідне педагогічне звання

вихователям - "Вихователь-методист", а вихователям-методистам - "Старший вихователь", учителям усіх спеціальностей - "Старший вчитель", "Вчитель-методист".

Стаття 33. Соціальний захист дітей дошкільного віку

1. Держава забезпечує соціальний захист, підтримку дітей дошкільного віку, особливо дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей з особливими освітніми потребами, а також дітей із малозабезпечених та багатодітних сімей.

2. Дітям-сиротам і дітям, позбавленим батьківського піклування, гарантовано право на збереження родинних стосунків, утримання у державних і комунальних закладах дошкільної освіти за рахунок держави, а також на захист їх особистих, майнових і житлових прав згідно із законодавством України.

3. Дітям грудного віку та дітям другого року життя, які входять до складу малозабезпечених сімей, дітям грудного віку та дітям раннього віку, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, мають статус дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів, або з числа внутрішньо переміщених осіб, дітям з числа осіб, визначених у [статтях 10 та 10¹](#) Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту" за рахунок держави гарантується забезпечення дитячим харчуванням у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

{Частина третя статті 33 в редакції Законів № 142-V від 14.09.2006, № 474-IX від 16.01.2020; із змінами, внесеними згідно із Законами № 978-IX від 05.11.2020, № 2153-IX від 24.03.2022}

4. Дітям з особливими освітніми потребами гарантовано право на:

{Абзац перший частини четвертої статті 33 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2541-VIII від 06.09.2018}

відвідування державних і комунальних закладів дошкільної освіти з гнучким режимом роботи та їх утримання у цих закладах за рахунок держави;

отримання психолого-педагогічної допомоги в інклюзивно-ресурсних центрах, що діють відповідно до положення, затвердженого Кабінетом Міністрів України.

{Частина четверта статті 33 в редакції Закону № 2145-VIII від 05.09.2017}

5. Діти з особливими освітніми потребами забезпечуються засобами пересування, протезування, орієнтації і сприйняття інформації, а також іншими засобами індивідуальної корекції за рахунок держави у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

{Частина п'ята статті 33 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2541-VIII від 06.09.2018}

Стаття 34. Медичне обслуговування дітей у закладі дошкільної освіти

1. Організація безоплатного медичного обслуговування в системі дошкільної освіти забезпечується місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування і здійснюється закладами центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я відповідно до законодавства України.

2. У закладі дошкільної освіти незалежно від підпорядкування, типу і форми власності діти забезпечуються постійним медичним обслуговуванням на безоплатній основі, що здійснюється медичними працівниками, які входять до штату цього навчального закладу або відповідних закладів охорони здоров'я, у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

3. Органи охорони здоров'я, заклади охорони здоров'я разом з органами управління освітою здійснюють контроль за дотриманням санітарного законодавства у закладах дошкільної освіти, щорічно забезпечують безоплатний медичний огляд дітей, моніторинг і корекцію стану їх здоров'я, несуть відповідальність за додержання санітарно-гігієнічних норм, проведення лікувально-профілактичних заходів у закладах дошкільної освіти незалежно від підпорядкування, типу і форми власності.

Стаття 35. Організація харчування дітей у закладі дошкільної освіти

1. Натуральний набір продуктів для харчування дітей дошкільного віку визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я спільно з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику.

{Частина перша статті 35 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI від 16.10.2012}

2. Організація та відповідальність за харчування дітей у державних і комунальних закладах дошкільної освіти покладаються на Раду міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київську та Севастопольську міські державні адміністрації, районні державні адміністрації, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері освіти, інші центральні органи виконавчої влади, яким підпорядковані заклади дошкільної освіти, органи місцевого самоврядування, а також на керівників закладів дошкільної освіти.

{Частина друга статті 35 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI від 16.10.2012}

3. Організація харчування дітей у приватних закладах дошкільної освіти покладається на власників та керівників закладів дошкільної освіти.

4. Контроль і державний нагляд за якістю харчування у закладах дошкільної освіти незалежно від підпорядкування, типів і форми власності покладаються на засновників цих закладів, відповідні органи управління охорони здоров'я та відповідні органи управління освітою.

5. Батьки або особи, які їх замінюють, вносять плату за харчування дітей у державному та комунальному закладі дошкільної освіти у розмірах, визначених органами місцевого самоврядування або відповідними органами управління.

Пільгові умови оплати харчування дітей у закладах дошкільної освіти для багатодітних та малозабезпечених сімей та інших категорій, які потребують соціальної підтримки, надаються за рішенням органу місцевого самоврядування за рахунок коштів місцевого бюджету.

Від плати за харчування дитини звільняються батьки або особи, які їх замінюють, у сім'ях, у яких сукупний дохід на кожного члена сім'ї за попередній квартал не перевищував рівня забезпечення прожиткового мінімуму (гарантованого мінімуму), який щороку встановлюється законом про Державний бюджет України для визначення права на звільнення від плати за харчування дитини у державних і комунальних закладах дошкільної освіти. За харчування дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, плата не справляється.

Органи місцевого самоврядування та місцеві органи виконавчої влади забезпечують безкоштовним харчуванням дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей з інвалідністю, дітей із сімей, які отримують допомогу відповідно до [Закону України "Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям"](#), дітей з числа осіб, визначених у [статті 10](#) Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту", які навчаються у державних і комунальних закладах дошкільної освіти.

{Абзац четвертий частини п'ятої статті 35 із змінами, внесеними згідно із Законами № 2581-VIII від 02.10.2018, № 978-IX від 05.11.2020}

{Частина п'ята статті 35 в редакції Законів № 76-VIII від 28.12.2014, № 911-VIII від 24.12.2015}

6. Порядок встановлення плати за харчування дитини у державному та комунальному закладі дошкільної освіти визначається Кабінетом Міністрів України.

Стаття 36. Права та обов'язки батьків або осіб, які їх замінюють

1. Батьки або особи, які їх замінюють, мають право:

вибирати заклад дошкільної освіти та форму здобуття дитиною дошкільної освіти;

обирати і бути обраними до органів громадського самоврядування закладу дошкільної освіти;

звертатися до відповідних органів управління освітою з питань розвитку, виховання і навчання своїх дітей;

захищати законні інтереси своїх дітей у відповідних державних органах і суді;

бути на громадських засадах асистентом дитини з особливими освітніми потребами або визначити особу, яка виконуватиме обов'язки асистента дитини.

{Частина першу статті 36 доповнено абзацом шостим згідно із Законом № 2145-VIII від 05.09.2017}

2. Батьки або особи, які їх замінюють, зобов'язані:

виховувати у дітей любов до України, повагу до національних, історичних, культурних цінностей Українського народу, дбайливе ставлення до довкілля;

забезпечувати умови для здобуття дітьми старшого дошкільного віку дошкільної освіти за будь-якою формою;

постійно дбати про фізичне здоров'я, психічний стан дітей, створювати належні умови для розвитку їх природних задатків, нахилів та здібностей;

поважати гідність дитини;

виховувати у дитини працелюбність, шанобливе ставлення до старших за віком, державної мови, регіональних мов або мов меншин і рідної мови, до народних традицій і звичаїв.

{Абзац шостий частини другої статті 36 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5029-VI від 03.07.2012}

3. Інші права та обов'язки батьків і осіб, які їх замінюють, визначаються Законом України "Про освіту".

{Статтю 36 доповнено частиною третьою згідно із Законом № 2145-VIII від 05.09.2017}

Розділ VII

ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ, МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНА БАЗА ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Стаття 37. Фінансово-господарська діяльність закладів дошкільної освіти

1. Фінансово-господарська діяльність закладів дошкільної освіти здійснюється відповідно до [Закону України "Про освіту"](#), законів про бюджет, власність, місцеве самоврядування та інших нормативно-правових актів.

2. Утримання та розвиток матеріально-технічної бази закладів дошкільної освіти фінансуються за рахунок коштів засновника (засновників) цих закладів.

{Частина друга статті 37 в редакції Закону № 2145-VIII від 05.09.2017}

3. Джерелами фінансування закладу дошкільної освіти незалежно від форми власності можуть бути кошти:

засновника (засновників);

державного та місцевих бюджетів;

батьків або осіб, які їх замінюють;

добровільні пожертвування та цільові внески фізичних і юридичних осіб;

інші кошти, не заборонені законодавством.

{Статтю 37 доповнено частиною третьою згідно із Законом № 2145-VIII від 05.09.2017}

4. Джерелами фінансування закладів дошкільної освіти (відділень, груп), заснованих на умовах державно-приватного партнерства, є кошти засновників.

Обсяги співфінансування визначаються засновниками на умовах договору.

{Статтю 37 доповнено частиною четвертою згідно із Законом № 2145-VIII від 05.09.2017}

5. Державні та комунальні заклади дошкільної освіти можуть надавати платні освітні та інші послуги, перелік яких затверджує Кабінет Міністрів України. Засновники відповідних закладів освіти мають право затверджувати переліки платних освітніх та інших послуг, що не увійшли до переліку, затвердженого Кабінетом Міністрів України.

{Статтю 37 доповнено частиною п'ятою згідно із Законом № 2145-VIII від 05.09.2017}

6. Порядок діловодства і бухгалтерського обліку в закладі дошкільної освіти визначається керівником закладу відповідно до законодавства. За рішенням керівника закладу дошкільної освіти бухгалтерський облік може здійснюватися самостійно закладом освіти або через централізовану бухгалтерію.

{Статтю 37 доповнено частиною шостою згідно із Законом № 2145-VIII від 05.09.2017}

Стаття 38. Матеріально-технічна база закладу дошкільної освіти

1. Матеріально-технічна база закладу дошкільної освіти включає будівлі, споруди, земельні ділянки, комунікації, інвентар, обладнання, транспортні засоби, службове житло та інше. Майно закладу дошкільної освіти належить йому на правах, визначених цим Законом та іншими нормативно-правовими актами.

2. Вимоги до матеріально-технічної бази закладу дошкільної освіти визначаються відповідними будівельними та санітарно-гігієнічними нормами і правилами. Примірні переліки матеріально-технічного оснащення закладів дошкільної освіти, ігрового, навчально-дидактичного обладнання закладу дошкільної освіти затверджуються центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

{Частина друга статті 38 в редакції Закону № 2145-VIII від 05.09.2017}

{Частина третю статті 38 виключено на підставі Закону № 2145-VIII від 05.09.2017}

Стаття 39. Штатні розписи закладів дошкільної освіти

1. Штатні розписи державних і комунальних закладів дошкільної освіти незалежно від підпорядкування і типу встановлюються відповідним органом управління освітою на основі Типових штатних нормативів закладів дошкільної освіти, затверджених центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику.

{Частина перша статті 39 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI від 16.10.2012}

2. Штатні розписи приватних закладів дошкільної освіти встановлюються власником (засновником) на основі Типових штатних нормативів закладів дошкільної освіти.

Розділ VIII МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

Стаття 40. Міжнародне співробітництво у системі дошкільної освіти

1. Міжнародне співробітництво у системі дошкільної освіти здійснюється відповідно до [Закону України "Про освіту"](#), цього Закону, інших нормативно-правових актів, а також міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

2. Держава сприяє міжнародному співробітництву у системі дошкільної освіти.

Розділ ІХ **ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У СФЕРІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВИТИ**

Стаття 41. Відповідальність за порушення законодавства про дошкільну освіту

1. Особи, винні у порушенні законодавства про дошкільну освіту, несуть відповідальність у порядку, встановленому законами України.

2. Невиконання закладами дошкільної освіти ліцензійних умов може бути підставою для позбавлення їх ліцензії на провадження освітньої діяльності у сфері дошкільної освіти.

{Частина друга статті 41 в редакції Закону № 2145-VIII від 05.09.2017}

{Частина третю статті 41 виключено на підставі Закону № 2145-VIII від 05.09.2017}

Розділ Х **ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ**

1. Закон України "Про дошкільну освіту" набуває чинності з дня його опублікування, крім [абзацу другого](#) частини п'ятої статті 35, який набуває чинності з 1 січня 2002 року.

2. Дія [частини першої](#) статті 30 цього Закону щодо обов'язковості вищої педагогічної освіти за відповідною спеціальністю для педагогічних працівників закладів дошкільної освіти поширюється на осіб, які призначатимуться на посаду педагогічного працівника закладу дошкільної освіти, з дня набрання чинності цим Законом.

3. Кабінету Міністрів України протягом року з дня набрання чинності цим Законом:

підготувати і подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції про внесення змін до законів України, що впливають із цього Закону;

розробити і затвердити нормативно-правові акти, передбачені цим Законом;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

забезпечити перегляд і скасування центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів, що суперечать цьому Закону.

4. Внести зміни до таких законів України:

{Підпункт 1 пункту 4 розділу Х втратив чинність на підставі Закону № 2145-VIII від 05.09.2017}

{Підпункт 2 пункту 4 розділу Х втратив чинність на підставі Закону № 222-VIII від 02.03.2015}

3) пункт 30 частини першої статті 26 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" (Відомості Верховної Ради України, 1997 р., № 24, ст. 170; 1998 р., № 48, ст. 292; 1999 р., № 41, ст. 372; 2001 р., № 32, ст. 172) доповнити абзацом такого змісту:

"Реорганізація або ліквідація діючих комунальних дошкільних навчальних закладів, а також дошкільних навчальних закладів, створених колишніми сільськогосподарськими колективними та державними господарствами, допускається лише за згодою територіальної громади (загальних зборів) села, селища, міста або на підставі результатів місцевого референдуму".

{Підпункт 4 пункту 4 розділу X втратив чинність на підставі Закону № 5475-VI від 06.11.2012}

Президент України

Л.КУЧМА

**м. Київ
11 липня 2001 року
№ 2628-III**

Про дошкільну освіту
Закон України від 11.07.2001 № 2628-III
Редакція від **31.03.2023**, підстава — [2849-IX](#)
Постійна адреса:
<https://zakon.rada.gov.ua/go/2628-14>

Законодавство України
станом на 14.02.2024
чинний

2628-14

Публікації документа

- **Голос України** від 02.08.2001 — № 136
- **Урядовий кур'єр** від 08.08.2001 — № 141
- **Офіційний вісник України** від 17.08.2001 — 2001 р., № 31, стор. 56, стаття 1388, код акта 19589/2001
- **Відомості Верховної Ради України** від 07.12.2001 — 2001 р., № 49, стаття 259